

3 Mart-Devrim Yasaları...

Padişahlığa karşı Cumhuriyetçilik, şeriata karşı laiklik, tutuculuğa karşı devrimcilik, ümmetçiliğe karşı ulusçuluk gerçekleşiyordu. Akıl inançtan, bilim dinden bağımsızlaşıyordu. İşte bu nedenlerle 3 Mart, gerçek bir devrim günüdür, Atatürk devrimcilerinin bayram günüdür.

Alev COŞKUN

Türkiye Cumhuriyeti'nin laik ilkelere dayalı temellerinin atıldığı tarih 3 Mart 1924'tür. Üç önemli devrim yasasının 85. yıldönümü geçen hafta yurdun çeşitli bölgelerinde etkinliklerle kutlandı.

Emperyalist güçlere karşı, mazlum milletlere örnek olan Ulusal Bağımsızlık Savaşı 9 Eylül 1922'de zaferle bitince İzmir'de **Mustafa Kemal'e, "Çok yorulduunuz herhalde, çiftliğinize çekilir, dinlenirsiniz"** dediler.

Mustafa Kemal'in yanıtı şöyledir: **"Hayır, asıl savaş şimdi başlayacak... Bu savaş, cahilliğe ve gericiliğe karşı yapılabaktır"** dedi.

Bu savaş aslında ortaçağın karanlığına gömülmüş bir toplumun çağdaşlaşması için ve-rilecek savaşı.

Din devleti olgusu

Atatürk, bu savaşın çok güç olduğunu biliyordu. Hatta emperyalist güçlere karşı, topyekün bir milletin verdiği savaştan da daha zordu...

Padişah **Vahdettin** bir İngiliz zırhlısına binerek yurdu terk etti. Lozan Barış Antlaşması başarı ile sonuçlanınca, Mustafa Kemal ve arkadaşları 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'i ilan ettiler.

Ama halifelik hâlâ sürüyordu, din devleti olgusu hâlâ geçerliydi. Cumhuriyetin gerçek nitelikleri henüz anayasaya ilke olarak girmemişti. Bu nitelikler ancak, 4 ay son-

ra, 3 Mart 1924'te kabul edilen 3 önemli devrim yasasıyla belirgin olarak ortaya çıkmıştır.

3 Mart'ta **"Hilafet ilga edildi"**, yani hukuken ortadan kaldırıldı. Şeriye ve Evkaf Vekâleti kaldırıldı ve **"Tevhidi Tedrisat"** eğitiminin birleştirilmesi yasası kabul edildi.

Böylece artık Osmanlı'nın temsil ettiği din devleti yıkılıyor, laik ilkelere dayalı Türkiye Cumhuriyeti kuruluyordu. Bu 3 devrim yasasıyla laik Cumhuriyetin kuruluşu gerçekleşmiştir, bu nedenle bu 3 yasanın kabul edilişi Cumhuriyetin ilanı kadar önemlidir.

Bu yasaların kabul edilmesi, siyaset bilimi ve hukuk açısından aşağıdaki sonuçları getirmiştir. Halifeliğin kaldırılışı, devletin yapısındaki laikleşmenin en önemli başlangıcıdır. Şeriye vekâletinin kaldırılışı şeriata dayalı hukuk sisteminin yıkılışıdır.

Bunların ardından şeriata dayalı yasalar yürürlükten kaldırılmış, Medeni Kanun (Yurttaşlık Yasası), Borçlar Yasası, Ticaret Yasası ve usul yasaları kabul edilmiştir. Böylece çağdaş hukuk ilkeleri benimsenmiş, hukukun laikleşmesi sağlanmıştır.

Bunlarla eşzamanlı olarak türbe, tekke, zaviyeler ve tarikatlar kaldırılmış, harf devriminin kabul edilişi ile kültür alanının laikleşmesi sağlanmıştır.

Eğitimin birleştirilmesi yasasıyla mahalle mektepleri ve medreseler kaldırılmıştır. Bu son derece önemli devrim yasasıyla eği-

timin laikleşmesi sağlanmıştır.

Bu yasalar gerçek aydınlanma devrimleridir; Avrupa'nın 300-400 yılda yaptıklarını Atatürk 15 yıla sığdırıyordu.

İlhan Selçuk'un çok güzel bir biçimde özetlediği gibi:

Padişahlığa karşı Cumhuriyetçilik, şeriata karşı laiklik, tutuculuğa karşı devrimcilik, ümmetçiliğe karşı ulusçuluk gerçekleşiyordu. Akıl inançtan, bilim dinden bağımsızlaşıyordu. İşte bu nedenlerle 3 Mart, gerçek bir devrim günüdür, Atatürk devrimcilerinin bayram günüdür.

Halkevlerini yıktık

Ama sonra ne oldu? Cumhuriyet'ten demokrasiye geçtik. Bu yolda ilerlerken toprak reformunu gerçekleştiremedik, feodal beyler güçlerine güç kattılar.

Dünya ölçeğinde, kendine özgü ve etkin bir eğitim sistemi olan Köy Enstitüleri projesini yarattık, 20 tane Köy Enstitüsü kurduk ama 5 yıl içinde bunları kapattık. Oradan mezun olan 20.000 Köy Enstitülü öğretmene sahip çıkamadık. Bununla da yetinmedik, 20 Köy Enstitüsü yerine 650 adet imam hatip lisesi açtık. Eğitim birliği yasasını tersyüz ettik.

Halka kültür götürmek için kurulan Halkevleri ve Halk Odalarını yıktık.

Ama unutmayalım ki Fransa'da da ihtilalden sonra Cumhuriyetin sağlıklı bir biçimde kurulması yüz yıl sürdü. Devrimleri sağlam temellere oturtmak kolay olmu-yor. Her devrimden sonra karşıdevrim hareketi geçiyor.

Bugün biz neye dayanacağız?

Bizim dayanacağımız, ideal çağdaşlaşma bilincidir. Kadınlarımızın ve gençlerimizin duyarlılığıdır. Geriye gitmek istemeyecekleri inancıdır.

Akan ırmaklar tersine çevrilemez...